

Skuespiller- og danser**alliansen**

Kultur- og kirke departementet
e-post: postmottak@kud.dep.no

Oslo, 19. juni 2013
Deres ref 13/1010-

Høringsuttalelse fra Skuespiller- og danseralliansen til NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Innledning:

Vi viser til brev av 11.03.2013 og takker for anledningen til å gi en uttalelse til Kulturutredningen 2014. Skuespiller- og danseralliansen AS er et prøveprosjekt ut 2015 med midler fra Kulturdepartementet. Alliansen ble stiftet 28. juni 2012, virksomheten startet i august samme år og fra desember 2012 ble 10 dansere og 10 skuespillere ansatt.

Skuespiller- og danseralliansens formål er: *Skuespiller- og danseralliansen AS skal sikre de tilsatte dansere og skuespillere rettigheter og inntekter mellom eksterne tilsetningsforhold og oppdrag, samt legge til rette for ekstern sysselsetting og arbeide for kompetanseoppbygging og kunnskap om scenekunstens vilkår.*

Vår uttalelse henviser til utredningens kapitler og punkter, vi markerer der det angis generelle merknader. Forslag til oppfølging av konkrete tiltak gis i prioritert rekkefølge.

Generelle merknader

Skuespiller- og danseralliansen vil gratulere Kulturdepartementet med en omfattende og viktig utredning av kulturpolitikkenes virkninger gjennom Kulturløftene. Utredningen ser i stor grad direkte på virksomheter som driver publikumsrettede tiltak og i liten grad på den helhetlige infrastrukturen rundt institusjonene og de kunstproduserende frilanskunstnerne i de ulike feltene. På scenekunstmrådet er viktig infrastruktur som PRODA profesjonell dansetrening, Norsk Skuespillersenter, Danseinformasjonen, de etablerte regionale dansemiljøene og Danse- og teatersentrum, m. fl. i liten grad nevnt. Denne infrastrukturen er av stor betydning for individuelle frilanskunstnere og de prosjektbaserte virksomhetene innen dans og teater. Nevnte virksomheter arbeider bl.a. med faglige, kompetanseutviklende tilbud, forvaltning av produksjonslokaler, reisestøtteordning for utenlandsturnéer, dokumentasjon av historien fra det frie scenekunstheltet m.m, for bl.a. å heve kvaliteten i scenekunstheltet. Denne infrastrukturen utgjør helheten i scenekunstmrådet sammen med produksjon blant prosjektbaserte virksomheter og scenekunstinstitusjoner rettet mot publikum.

Gjennomgang av de ulike kunstområdene.

Det er særlig beskrivelse av politikken, virkningen av Kulturløftene innen scenekunstområdet (s 117-132) og kunstnerformål (183-187) og deler av kapitlet Kulturpolitikk etter 2014, del IV som alliansen gir kommentarer til.

Kap. 11.3, Scenekunstområdet (s 117-132)

Utvalget viser til at det er særlig institusjonene på scenekunstområdet som har hatt størst økonomisk uttelling i Kulturløfteperioden, da særlig Den Norske Opera & Ballet. Mye av økningene har gått til FDV-kostnader, forvaltning, drift og vedlikehold.

Innenfor det frie scenekunstheltet er det særlig dansekunsten som har hatt økninger i perioden, med bl.a. noen nye ordninger for dans forvaltet av Norsk Kulturråd. Utvalget viser ikke økningene til dans etter 2010. Utvalget kunne ha synliggjort den økonomiske utviklingen for dansekunst i hele Kulturløfteperioden bedre ved å benytte Kulturdepartementets tallmateriale fra strategien for dans, "Dans i hele landet" lansert 15.2.2013.

På side 130, under kap 11.3.3, omtales levekår for scenekunstnere. Utvalget skriver at disse i liten grad har opplevd endringer i lønns- og levekår i perioden, og at frilans scenekunstnere har dårlige lønns- og levekår sammenlignet med resten av den yrkesaktive befolkningen. Hovedvekten av utøvende scenekunstnere arbeider i dag som midlertidige ansatte eller i kortvarige oppdrag. For dansere gjelder dette i størst grad i prosjektbaserte virksomheter grunnet svært få faste stillinger i scenekunstinstitusjonene. For skuespillere er flere midlertidig ansatt i teatrene enn tidligere, og mange arbeider i prosjektbaserte virksomheter og/eller i midlertidige engasjementer i tv- og filmproduksjoner. Det har etter vår oppfatning skjedd en tydelig endring i arbeidssituasjonen blant frilans utøvende kunstnere fra starten av 2000-tallet til nå. Tidligere var det mer vanlig med sammenhengende lengre kontrakter i det prosjektbaserte feltet, nå er kortere og ofte oppdelte perioder hos samme arbeidsgiver en trend. Dette har utvalget ikke fanget opp i sin utredning.

Det er naturlig å se utviklingen på scenekunstområdet og kunstnerpolitikken i sammenheng når det gjelder konsekvenser i arbeidsmarkedet. At utvalget peker på at Skuespiller- og danseralliansen bør inngå i en bærekraftig kunstnerpolitikk, er positivt. I alliansen opptjener kunstnerne lønn og sosiale rettigheter mellom eksterne ansettelse. Alliansen som arbeidsgiver forstår frilansmarkedets svingninger, med stadig kortere¹ og oppdelte

---

¹ Med korte engasjementer menes ansettelse/oppdrag med varighet fra noen timer, til en dag/dager/uke/uker. Dette kan leses ut av statistikk for Skuespiller- og danseralliansens ansattes eksterne engasjementer våren 2013. Det er et fåtall kunstnere som har sammenhengende midlertidige ansettelse lengre enn én måneds varighet, i størst grad gjelder dette de som arbeider ved scenekunstinstitusjonene på såkalte stykk-kontrakter.

engasjementer. De ansatte kan ha fokus bl.a. på kunstnerisk utvikling i perioder mellom eksternt arbeid. Samlet sett skal dette føre til at den enkelte kunstner opplever en bedret yrkesmessig situasjon.

Kap. 11.9, Kunstnerformål, (s 183-187)

Utvalget konstaterer at det har skjedd en relativ nedprioritering av den statlige kunstnerpolitikken på kulturbudsjettet i Kulturløfteperioden, ved at kunstnerformål har hatt svakere realvekst enn andre kulturområder. Utvalget har fått innspill fra kunstnerorganisasjoner om at bevilgninger til kultursektoren etter 2005 i liten grad har skapt positive endringer i kunstnernes lønns- og levekår, særlig gjelder dette frilanskunstnere. Utvalget etterlyser derfor klarere politiske grep for å møte utfordringene knyttet til kunstnernes levekår.

Opprettelsen av Skuespiller- og danseralliansen er et direkte resultat av Norsk Skuespillerforbunds og Norske Dansekunstneres arbeid for å bedre situasjonen for skuespillere og dansere. Organisasjonenes påtrykk og utredninger førte til at regjeringen i Kulturløftet II pkt 14, tok inn omtalen: "Vi vil bedre kunstneres levekår med hovedvekt på inntektsvilkår og velferdsordninger. Forbedre stipendsystemet og støtte etableringen av en danse- og teaterallianse..."

Alliansen kartlegger informasjon fra de ansattes eksterne engasjementer som danner grunnlag for utarbeidelse av statistikk, hvor bl.a. dette samles:

- ✓ arbeidsomfang utenfor alliansen (permisjonsgrad)
- ✓ type arbeid og type arbeidsgivere
- ✓ lengde på eksterne oppdrag
- ✓ hvor i landet og utlandet kunstnerne har arbeidsgivere
- ✓ indikasjon på hvor forestillingene de medvirker i vises
- ✓ foreldrepermisjon, m.m.

Statistikk materialet er relevant både for å se hvordan arbeidsmarkedet for disse frilans danserne og skuespillerne fungerer i årene 2013-2015, og fange opp eventuelle endringer. Alliansens funksjon for den enkelte ansatte vil kunne analyseres med henblikk på omfang av arbeid eksternt, lønn, opptjening av sosiale rettigheter og innskuddspensjon. Disse opplysningene vil igjen kunne gi en indikasjon på hvordan arbeidsmarkedet for midlertidige ansatte kunstnere faktisk fungerer.

Kulturpolitikk etter 2014, del IV

Kap. 13.2 og 14.2, Skuespiller- og danseralliansen, et verktøy i scenekunstopolitikken

Samfunnsoppdrag

Skuespiller- og danseralliansen viser til Norsk Teater- og orkesterforenings uttalelse vedrørende Engerutvalgets omtale av institusjonenes samfunnsoppdrag. Alliansen stiller seg bak NTOs syn om at begrepet *samfunnsrolle* er mer dekkende. For å sikre bl.a armlengdes avstand til myndighetene, er det sentralt at institusjonene fortsatt selv skal formulere kunstneriske mål og strategier uten at departementet skal involveres i dette arbeidet.

Kap. 13.4. s 294-295, Skuespiller- og danseralliansen som del av en bærekraftig kunstnerpolitikk

Utvalget omtaler Skuespiller- og danseralliansen som et interessant initiativ for å bedre kunstneres inntekter og sosiale rettigheter. Utvalget fremhever at midler bør spisses til færre kunstnere. Alliansen er et tiltak som retter seg mot dansere og skuespillere med høy yrkesaktivitet. Kriteriene for ansettelse er høye, og som ansatt må man ha mye permisjon med arbeid hos eksterne arbeidsgivere første 2 år, for å kvalifisere til lengre ansettelse. Lønnen i alliansen ligger på omlag 70% av lønnsnivået ved institusjonsteatrene, noe som også skal virke motiverende for de ansatte til å skaffe seg bedre lønnet eksternt arbeid. Disse trekkene ved ordningen følger samme profil som utvalget tar til orde for med en spissing av tildelingskriterier.

Det er likevel viktig å understreke at alliansen for å gi reell effekt på kunstnergruppene skuespillere og danseres inntekts- og levekår, og i scenekunstheltet som sådan, må romme et stort antall dansere og skuespillere. Antallet på tyve personer i prøveprosjektets første år, gir et lite omfang med høy eksklusivitet. Alliansens ambisjon er å ansette et stort antall frilans skuespillere og dansere.

Alliansen fungerer som en stimulans til å arbeide hos eksterne arbeids- og oppdragsgivere, samtidig som man i mellomperiodene har inntekt og opptjener sosiale rettigheter og mulighet til kompetanseutvikling kunstnerisk.

For at modellen som Skuespiller- og danseralliansen bygger på skal bli en suksess, må det finnes et volum av arbeid i feltet som alliansens kunstnere har mulighet til å få jobber i.

Vi viser til de tre alliansene i Sverige hvor antall ansatte pr. 2013 er: Dansalliansen: 49 dansere, Teateralliansen: 125 skuespillere, Musikalliansen: 125 musikere/sangere. Med en slik størrelsesorden i Norge ville Skuespiller- og danseralliansen trolig spille en betydelig rolle som en viktig aktør i scenekunstens arbeidsmarked.

Skuespiller- og danseralliansen skal samarbeide med PRODA profesjonell dansetrening og Norsk skuespillersenter slik at mest mulig av de samlede midlene går til faglig kompetanseutviklende tilbud. Slikt samarbeid er etablert høsten 2012 og utvikles videre i 2013, bl.a. med spesielle tilbud rettet mot alliansens ansatte. Samarbeidet med PRODA innebærer bl.a. besparende fellesbruk av studioer til workshops o.a. Alliansen anser PRODA og Skuespillersenteret som viktige samarbeidspartnere som bidrar til økt kompetanseutvikling, kvalitet og tilrettelegging for frilans skuespillere og dansere.

Konkrete forslag til oppfølging

Skuespiller- og danseralliansen mener det allerede et halvt år inn i prøveprosjektet kan slås fast at alliansen er en modell som må gjøres permanent, og med et betydelig antall flere ansatte skuespillere og dansere. I dagens arbeidsmarked er det et større antall frilans dansere og skuespillere som kvalifiserer til ansettelse i alliansen. Deres hovedarbeidsområde består av kortvarige midlertidige engasjementer ofte gjennom hele karriereløp. Ansettelse i alliansen vil bedre arbeids- og levekårene for disse, og sikre arbeids- og oppdragsgiverne i scene- og film/TV bransjene tilgjengelig arbeidskraft med høy kunstnerisk kompetanse.

Styret i alliansen har vedtatt følgende visjon: *Alliansen skal favne et stort antall frilans dansere og skuespillere og bidra til at utøvende kunstnere kan utvikle bærekraftige profesjonelle karrierer uten faste ansettelser. Alliansen skal bidra til økt profesjonalisering og dynamikk på scenekunstmrådet.*

Et positivt grep i scenekunstopolitikken fremover vil være å bruke Skuespiller- og danseralliansen som verktøy for en dynamisk arbeidspolitikk bestående av midlertidige-, åremåls-, og faste ansettelser.

Konkrete forslag til oppfølging i prioritert rekkefølge

1. Skuespiller- og danseralliansen gjøres permanent fra 1.1.2016 med økte økonomiske rammer som gjør at alliansen kan utvides med et betydelig antall flere frilans dansere og skuespillere som ansettes etter søknad.

For å sikre et bredere grunnlag for evaluering av ordningen må Skuespiller- og danseralliansen utvides med ansettelse av minimum 10 nye kunstnere fra 2014. Dette vil utnytte prøveprosjektets potensial bedre. Gjennomsnittlig kostnad pr kunstner vil synke betydelig.

Utvidelsen utgjør en kostnad på 2,050 millioner kroner i budsjettsøkning for 2014. Totalt er det søkt om en økning i budsjetttrammen på 2,815 som inkluderer 0,765 mill.kr til videreføring på 2013 nivå.

Det anses som svært viktig at Skuespiller- og danseralliansen de nærmeste årene konsolideres med et stort antall dansere og skuespillere. Dette for å gi effekt blant disse kunstnergruppene og for å få et solid evalueringsgrunnlag før evt nye utøvende kunstnergrupper vurderes for lignende ordning.

2. Målrettede økte midler til scenekunstmrådet, vil skape arbeidsmuligheter for flere scenekunstnere inkludert skuespillere og dansere ansatt i alliansen, noe som vil kunne føre til økt permisjonsgrad, som igjen kan åpne for ansettelse av flere nye kunstnere i alliansen. Det er derfor behov for økte midler i Norsk kulturfond til produksjon, formidling og visning av forestillinger av prosjektbaserte virksomheter innen dans og teater. Scenekunstinstitusjonenes rammer må være tilstrekkelige til å sikre ansettelser av kunstnerisk personale på høyt nivå og samarbeid med det prosjektbaserte scenekunstheltet.

3. Kulturløftet III og realiseringen av Regjeringens strategi "Dans i hele landet" må inkludere økt finansiering av Skuespiller- og danseralliansen, slik at flere dansere og skuespillere kan ansettes og utvikle bærekraftige profesjonelle kunstnerkarrierer uten faste ansettelser.

Avslutning

Styret i Skuespiller- og danseralliansen har behandlet og godkjent denne høringsuttalelsen. Styret består av representanter for eierne, dvs Norsk Skuespillerforbund, Norske Dansekunstnere og Norsk Teater- og orkesterforening, de mest sentrale aktørene i arbeidsmarkedet på scenekunstmrådet for skuespillere og dansere. Disse organisasjonene vil avlegge egne høringsuttalelser til Kulturutredningen.

Vennlig hilsen

Tone Øvrebø Johannessen
Daglig leder
Skuespiller- og danseralliansen AS